

LJUBIMKA

ISTORIJSKE LJUBAVNE PRIČE 1

*M*IRAZ ILI
LJUBAV

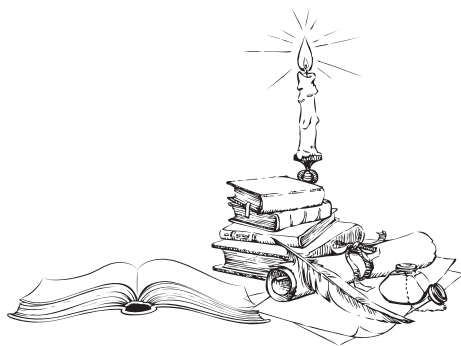

*K*OD *S*TAROG
HRASTA

*G*ENERAL
NJENOG SRCA

*M*IRAZ
ILI LJUBAV

Poglavlje 1

Kada je Mari Vojnović bilo šest godina, sanjala je da će postati velika lepotica i udati se za kneza. Njena majka se nasmejala i rekla da će se to desiti samo ako bude jela kačamak i slušala dadilju. Mara je poslušala iako nije bila sigurna u kakvoj su vezi kačamak i lepota. Ali mama je bila veoma lepa, pa je sigurno znala tajnu.

Kada joj je bilo deset godina, sin lokalnog age nazvao ju je konjolikom namćorkom. Brat je pokazao Mari kako da udari dečaka pravo u nos, i bilo joj je mnogo bolje nakon što je aginom sinu pokazala ovu novu veštinu, mada je to rezultiralo dvonedeljnom kaznom zbog neženstvenog ponašanja.

S četrnaest godina, bacila je ogledalo o zid i razbila ga, besna na odraz koji joj je pokazivalo. Želela je da bude sitna i lepa, a ne visoka i obična, bez ikakvih oblina. Nije više želela da sluša priče o ružnim pačićima i labudovima, niti o dobrim kostima ili lepim očima. Nikoga nije bilo briga za te stvari, kao što ih nije bilo briga ni za njeno sviranje klavira ili znanje nemačkog jezika.

Kada je Mari bilo sedamnaest, prihvatila je, mada nevoljno i gundajući, da najviše čemu se može nadati jeste da je nazovu šarmantnom ili možda stasitom. Otac joj je govorio da je bolje biti stasit nego lep jer lepota blede, a stasitost traje čitav život. Mara se smejala sa svojim dragim tatom, ali je u sebi znala da laže. On se oženio lepom ženom koja je i dalje bila lepa. A gospodičićima u Beogradu izgleda nisu bile mnogo zanimljive „stasite” mlade dame, bar

ne tokom poslednje dve godine, koje je Mara provela u prestonici – obe je završila kako ih je i počela: neudata, kod kuće.

Kada je napunila dvadeset i jednu, prihvatila je da će biti usedelica. Iako daleko od sirotinje, bila je daleko i od bogatstva. Njen otac je bio unuk uglednog vojvode, ali zbog neke svađe od pre mnogo godina nisu mogli da računaju na tu rodbinsku vezu. A mladih dama bez miraza, sa slabim vezama i malo lepote, bilo je previše u Srbiji da bi Mara mogla da se istakne.

Kada je imala dvadeset i pet, majka joj je umrla od raka. Tri godine je vodila očevo domaćinstvo, dok se on nije prehladio za vreme novembarske kiše i preminuo pre Božića. To je ostavilo Maru, koja se bližila tridesetoj, na bratovljevoj milosti.

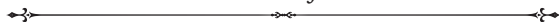
Filip je bio deset godina stariji od nje i samim tim predstavljao ili obožavanog idola ili nevidljivu figuru, prvo zbog školovanja u Sremskim Karlovcima, a potom u Beogradu, gde je vodio uspešnu trgovinu s prečanskim trgovcima. Ni on se nikada nije oženio, a pošto je voleo da živi lagodno, njegova situacija je bila mnogo lakša od one koju su mnoge usedelice trpele. Mara je sve to znala, ali je i dalje smatrala da je okrutno od sudbine što ju je osudila da bude bratovljeva družbenica do kraja života.

„Razvedri se, Maro”, rekao joj je Filip tokom večere, prve noći pod njegovim krovom. „Drago mi je što si neudata. Sada neću morati da unajmljujem novu domaćicu.”

„Otrovaću te ako mi to ikada više kažeš”, odgovorila je šaljivo Mara. „Kada se oženiš, ukrašću ti sve vredno iz magaze i pobeći u Trst da pravim skandalozne afere s italijanskim trgovcima.”

Nasmejao se. „Pa zar tako prema bratu, koji te je primio s ulice?! Uostalom, nikada se neću oženiti. Prestar sam i skoro potpuno osedeo.”

Uputila mu je kiseo pogled preko stola. Njen brat je bio visok i snažan, u skupom kaputu bečkog kroja, i izgledao deset godina

mlađi nego što jeste. Mnogi su ga zvali stasitim i, za razliku od Marine situacije, to je bio kompliment među trgovcima na Dunavu. „Jedva da imaš koju sedu, a pored toga, muškarci se mogu ženiti kad god požele.”

Prezrivo je frknuo, otpivši veliki gutljaj crvenog vina. Kristalna čaša je zasjala na popodnevnom svetlu dok ju je spuštao nazad na sto, ostavljajući tamne tragove na belom stolnjaku. „Nije tačno – ne nameravam da se ženim. Više volim momački život.”

Verovatno je to bila istina. Koliko je Mara pamtila, Filip je bio odlučan da prati svoj put. Od časa kad je dorastao za školovanje i napustio Topolu radi Karlovaca, a nakon okončanja školovanja pohitao put Beograda, do nje su stizali zaprepašćujući tračevi o njegovom životu, premda u prvo vreme, zbog razlike u godinama, nije shvatala suštinu tih priča. Zaista je bio bekrija i spadalo, redovan gost u kafanama na Dorćolu i Zerek mahali, ali Mara je takođe znala da je žestoko odan i zaštitnički nastrojen. Bio bi dobar muž, samo kad bi to naumio.

„Otrovaću nas oboje ako očekuješ da zauvek živim s tobom”, rekla je lomeći komad vrele pogače. „Oženićeš se. Bio bi dobar otac – bio bi, Filipe, nemoj da se mrštiš na mene – i jednog dana ćeš poželeti stalnu družbenicu za starost. A to neću biti ja”, dodala je kada je počeo da se smeška.

„Ti si romantična duša.” Uperio je viljušku u nju. „Veruj mi na reč, brak nije kao ona glupost koju pesnici i pisci prikazuju u svojim knjigama. To je prokleti kavez. Neki to ne shvate dok se vrata čvrsto ne zaključaju za njima, ali svi oni koji su u braku na večitoj su robiji.”

Uzdahnula je, gledajući kroz prozor ka Dunavu, koji se nazirao u daljini. „Ne brini. Verovatno nikada neću saznati razliku.”

Međutim, kao što često biva, sudbina se urotila protiv oboje. U proleće je njihov daleki rođak Arsen umro od sušice. Mara je

pročitala vest u novinama i pokazala je Filipu, koji je samo odmahnuo rukom nad svojom jutarnjom kafom. Nijedno od njih nije upoznalo Arsena zbog dugogodišnjeg razdora u njihovoj porodici, i nijedno nije pridavalo mnogo pažnje vesti o njegovoj smrti sve dok, dve nedelje kasnije, nije stiglo pismo.

Pismo, poslato po visokom momku kamenog lica, u gospodskoj anteriji, izazvalo je priličnu pometnju u domaćinstvu. Mara je proučavala grb vojvode Dragutina utisnut u crveni vosak koji je pečatio pismo. Vojvoda je bio otac pokojnog Arsena i njihov pradedu po stricu. To nikada ranije bilo važno; nisu razgovarali s tom stranom porodice za Marinog života. Međutim, postojalo je nešto u vezi s ovom porukom od čega se nakostrešila.

Kada se Filip vratio kući, pročitao je pismo u tišini. „Dragutin traži da dođem”, bilo je sve što joj je rekao, ali Mara nije bila budala. Ušunjala se u Filipovu radnu sobu i kradom pročitala pismo dok nije shvatila šta je vojvodi na umu. Arsenov stariji brat Petar poginuo je na samom početku Prvog srpskog ustanka u boju na Rudniku, a vojvoda nije imao više sinova. Marin deda je bio vojvodin mlađi brat, a njen otac je bio njegov jedini sin, koji je pak imao samo jednog sina – njenog brata. Po starom srpskom običaju i vojvodinoj želji, Filip bi trebalo da nasledi svu zemlju, čardake i trgovačke veze koje je porodica izgradila tokom ustanka. Bio je to ogroman imetak: hiljade jutara najbolje zemlje u Šumadiji, više vinograda, nekoliko vodenica na Moravi i udeo u unosnoj trgovini s Austrijom preko Save.

„Ne nadajmo se mnogo”, upozorio ju je kada ga je suočila s tim. „Dragutin je ogorčeni starac. Ne bih se iznenadio da za nedelju dana nađe mladu nevestu i pokuša da dobije novog sina.”

„Ima sedamdeset godina!”

„I mrzeo je našeg dedu”, Filip je hladno rekao. „Ne potcenjuj isceliteljsku moć srpskog inata”, odgovorio je s gorčinom u glasu. „Takvi kao on žive od besa i prkosa, a ne od hleba i vode. Video

sam ja takve starce koji su se ženili i u osamdesetoj samo da bi napakostili rođenoj krvi.”

Ali Dragutin nije uspeo, ili nije mogao, da nađe mladu nevestu na vreme. Te jeseni ga je ophrvala neka spora bolest. Kasno jedne noći, usred zime, visok, mršav čovek u crnom kaputu zakucao je na vrata Vojnovića na Dorćolu. „Donosim vesti”, objavio je dubokim glasom koji se čuo uz stepenice do mesta gde je Mara vrebala, besramno prisluškujući, dok je Filip sišao da vidi posetioca. „Vojvoda Dragutin je juče preminuo. Po njegovoj poslednjoj volji i testamentu, celo njegovo imanje – zemlja, čardaci, trgovački poslovi i gotovina u austrijskim dukatima – prelazi u Vaše vlasništvo.” Zastao je, pa dodao tiše: „Vojvoda je insistirao da se testament otvori odmah po njegovoj smrti. Sve je regulisano kod beogradskog suda i overeno kod mitropolita.”

Mara nije čula Filipov odgovor. Činilo se da je sav vazduh napustio sobu. Boreći se za dah, klonula je na stepenice prekrivene persijskim ćilimom. Preko noći su postali jedna od najbogatijih porodica u Beogradu. Teško je to shvatala, a sudeći po tome kako je Filip izgledao nakon što je vojvodin advokat napustio kuću, ni on sam nije uspevao da se pribere.

„Ovo će sve promeniti, Maro”, rekao je teško, tonući u svoju omiljenu kožnu fotelju.

„Da – toliko imanje!” Odmahivala je glavom i sedela na minderluku kraj prozora. „Kako bi tata uživao u ovom prizoru! Sećaš li se kako je uvek govorio da će pravda jednog dana pobediti?”

„Ne bi ako je imao imalo pameti”, promrmljao je njen brat, otpivši gutljaj šljivovice. „Ovo nije pravda, ovo je kazna.”

Mara je kleknula pored njega i uzela ga za ruku. „Plašiš li se, Filipe? Sigurna sam da ćeš biti odličan domaćin. Vidi kako si dosad sve lepo postigao.” Mahnula je rukom po sobi pokazujući njihov udoban nameštaj. Znala je da njen brat nije bio među najbogatijima,

ali je prilično dobro baratao svojim trgovačkim poduhvatima između Karlovaca i Beograda, i svakako nije oskudevao.

„Upravlјati tolikim imanjem je sasvim drugačije od vođenja trgovine. Biće tu mnogo posla – i mnogo zavisti. Već vidim kako će početi da pristižu pisma od svih onih koji su godinama izbegavali našu porodicu.”

„Da”, priznala je. „Ali nisi naivan mladić da te iskoriste ulizice i varalice.” Zastala je. „A ja ću se osvetiti: sada nemaš izbora nego da se oženiš. Toliko imanje traži naslednika.”

Čudan izraz prešao je preko njegovog lica, kao senka oblaka preko Dunava. „Ne.”

Mara, koja je videla kako se neudate gospođice bacaju na svakog bogatog mladića iz ugledne porodice, samo se lukavo nasmešila. „Bićeš srećan ako pobegneš iz beogradskih kafana bez tuceta trgovačkih kćeri i njihovih ambicioznih majki koje te jure.”

Filip se trgnu. „Nebesa, pomagajte!”

„Ne govori mi da se plašiš pomisli da te progone lepe žene!”

„Kao lisica sa slomljenom nogom koju juri čopor gladnih pasa”, rekao je mračno. „One neće juriti mene, već ovo prokletu bogatstvo.”

Mara se nasmejala, ali je stala kad je videla bratovljevo lice. Bio je iskreno uznemiren, sa zarobljenim, gotovo uspaničenim izrazom. „Filipe, šta je? Većina ljudi bi ovo videla kao blagoslov s neba.” Pogledala je oko sebe. Njihov dom je bio otmen i udoban, ali bi sigurno bled bio u poređenju s vojvodinim posedima. Njen brat je bio ambiciozan i predan, i već je stekao omanje bogatstvo. Ako je mogao toliko dobro da se snađe kad je počeo s tako malo, bila je sigurna da će posedovati pola Srbije s Dragutinovim imetkom. Zašto nije bio zadovoljan beskrajnim mogućnostima koje su mu upravo pale pred noge?

Dugo nije odgovarao. To nije bilo nalik Filipu. Retko je ostajao bez reči čak i u najžešćim trgovačkim pregovorima na pristaništu. Njegovo lice se menjalo više puta, kao da se bori da pronade reči

kojima bi se izrazio. „Arsen je vaspitavan za to”, promrmrljao je konačno. „Ja nisam. Moj život je bio samo moj – pravio sam greške, radio stvari koje nije trebalo, i ne bih to činio da sam znao...”

„Zar nismo svi?” Ali pogodila ju je misao da bi, da su znali za ovo celog života, ona sada bila udata. Da je bila iz bogate porodice pre deset godina, imala bi bar jednog prosca, bar jednu priliku da nađe sreću i sopstveni dom. Na trenutak joj se steglo grlo od te pomisli dok je kroz prozor posmatrala kako se pale fenjeri duž ulice.

Kao da je čuo njene misli, njen brat se prisilio na osmeh. „Postoji jedna dobra stvar koju mogu da učinim zbog ovoga. Učiniću te bogatom miraždžikom, Maro. Imaćeš red prosaca pred vratima pre kraja meseca.”

Trebalo je da zna da će se zaustaviti na toj jednoj osetljivoj temi. Odmahnula je rukom s gorko-slatkim osmehom. „Prekasno je za to. Niko me neće hteti sada.”

„Za dovoljno veliki miraz, draga moja, svaki neženja u čaršiji će te hteti.”

Podigla je obrve. „Hoćemo li onda održati licitaciju kao na stočnoj pijaci? Samo što ćeš, umesto da ih primaš, davati ponude. Koliko Vam treba, gospodine, da se oženite mojom sestrom? Pet stotina dukata? Šest stotina? Možda da dodamo i koju njivu, za dobru meru?”

„Kamo lepe sreće da prođem tako jeftino.” Sagnuo se kad je bacila jastuk na njega. „Ali ne brini. Pitaćeš se i ti u izboru momka. Neću te dati prvom koji naleti, ko god taj bio.”

„Od svih osiromašenih lovaca na bogatstvo koji će se prijaviti? Ne, hvala.” Naterala se da se nasmeje, mada joj je srce bilo teško. Kako je sudbina volela da se poigra tako okrutno... Sada kada se konačno pomirila sa životom usedelice i družbenice u građanskim kućama, muškarci će se ređati pred njenim vratima kao na đurđevdanskom vašaru. Problem je bio u tome što nijedan od njih neće želeći nju ništa više nego pre deset godina; biće zadovoljni zbog Filipovog novca, a njome bi se oženili samo kao usputnom nevoljom.

Zašto nije mogla da nađe nekog seoskog protu pre nekoliko godina koji bi je uzeo samo s pet stotina dukata koje joj je otac ostavio u nasledstvo? To bi ovu vest učinilo pravim blagoslovom s neba.

„Prilično je mnogo muškaraca između Dunava i Drine”, odgovorio je Filip. „Dopašće ti se jedan od njih, zapamti moje reči. Možda čak i neki od onih što nose frakove i govore nemački.”

Mara je htela da se podsmehne, ali je videla njegovo lice. Hladan dah zabrinutosti prešao joj je preko kože; imao je onaj odlučan, čvrst izraz kog je naučila da se plaši još od detinjstva. „Ne želim Dragutinov novac”, rekla je i pokušala da zvuči vedro. „Daj mi samo dovoljno da privučem nekog čestitog domaćina i biću srećna jureći njegove pse iz bašte i brojeći njegovo srebro. Svako višeg roda bi bio beznadežno izmučen mnome, a i ja njime.”

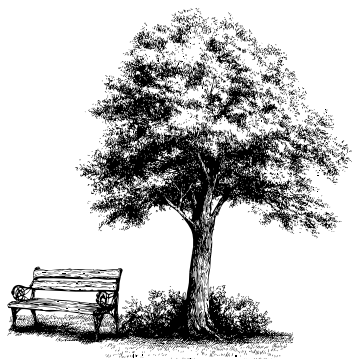
Okrenuo se prema njoj, s tvrdim sjajem u očima kakav je imao kad je sklapao važne poslove na Dunavu. „O ne. Ako ja moram biti novi gazda nad svom tom zemljom i čardacima, moja sestra će biti prava gospođa. Imaćeš ogroman miraz i birati sebi priliku među svom gospodom. Ja ne želim da se ženim, ali ti želiš – uvek si želela. I sada ćeš se udati.”

Sedela je u tišini. „Trebalo je da te otrujem pre mnogo godina.”

Filip se nasmejao, lice mu se opustilo dok je ponovo poprimalo oblike od pre vesti o nasledstvu. „A sada si propustila priliku! Niko ne bi žalio za sitnim trgovcem Filipom Vojnovićem, ali bi te obesili zbog ubistva gazda Filipa.”

Setila se uobraženih muškaraca koji su se udvorno ophodili prema bogatim mladim damama na balovima u Zemunu. Rano je naučila da novac čini običnu devojkicu lepšom, a dovoljno novca čini i ružnu devojkicu lepoticom. Pomisao da će ti podli paraziti sada dolaziti kod nje naterala ju je da se strese od gađenja i tiho je odlučila da neće imati ništa s bilo kojim muškarcem koji želi samo novac. „U ovom trenutku, rado bih rizikovala vešala.”

KOD
STAROG HRASTA

Poglavlje 1

Beograd, Kraljevina Srbija, 1883.

Nelogični poslovni predlozi izazivali su napade svraba kod Veroljuba Aksentića, ali *ovaj* ga je dražio kao da je obukao oštru vunenu košulju na golo telo usred jula.

Veroljub je oprezno posmatrao svog poslodavca. Radio je kod gazda Haralampija Vukovića duže od pet godina, dovoljno dugo da stekne poštovanje i poverenje svog mentora. Ipak, koliko god gospodin Vuković bio briljantan kada je reč o zidanju novih zdanja, imao je slepu mrlju veličine kraljevskog dvora kada je u pitanju bila njegova kći.

Pazi šta pričaš. „Gospodine Vukoviću, možda ovo nije najbolji...”

„Nemojte me gledati kao da mi fali daska u glavi, Aksentiću!” Haralampije Vuković se odgurnu od stolice iza svog imponantnog masivnog stola i odupre vrhovima prstiju o uglačanu površinu tolikom snagom da su mu zglobovi pobeleli. „Uveravam Vas, svi moji zupčanici su na broju, podmazani i savršeno se okreću.” Dobročudno se nasmejao, ali Veroljuba to nije zavaralo. Čelik u očima Haralampija Vukovića nije bio savitljiv.

Veroljub ustade sa svog mesta i spusti papire koje je upravo proučio na sto ispred sebe. „Poštujem Vašu nameru, gospodine, ali ne bih radio svoj posao kako treba kada Vam ne bih ukazao na nedostatke ovog predloga. To jednostavno nije isplativo ulaganje.”

„Ma, dajte!” Haralampije odmahnu rukom kroz vazduh dok je zaobilazio ugao i ulazio na Veroljubovu teritoriju. „Znam da ovaj

projekat malo odudara od uobičajenih poslova koje Vam poveravam.”

Malo odudara? Očigledno je i Mesec samo *malo* udaljen od Zemlje.

„Ali Vi ste čarobnjak, Aksentiću. Naći ćete način da obavite posao. Uvek nađete.”

Magija s tim nije imala nikakve veze. Da, Veroljub je sebi prokrio mesto u Vukovićevom preduzeću razvijajući sposobnost da od nemogućeg napravi moguće, ali to je proizlazilo iz dugih sati rada i teško stečenog iskustva. Nije imao čarobni štapić posut vilinskim prahom, niti bilo kakvu vradžbinu koju je Haralampije očekivao da upotrebi kako bi od ove jalove ideje, narodski rečeno, napravio pitu. Veroljub je možda bio stručnjak za pretvaranje napuštenih stračara u poželjne nekretnine, ali ni sam čarobnjak Merlin ne bi mogao da skuje čini dovoljno jake da ovaj hir pretvori u profitabilan poduhvat.

„Gospodine, verujem da ovaj projekat prevazilazi moje moći. Romantično utočište? U *Bukoviku*? Bez uvrede, gospodine, znam da je to Vaš rodni kraj, ali u Beogradu niko nije ni svestan da to mesto postoji. A malo ko bi, ako bi iko, unutar tog beogradskog kruga... *bacio svoj teško zarađeni novac na tako nepraktičan smeštaj* ...bio zainteresovan da plati noćenje u letnjikovcu Vaše kćeri kada mogu posetiti, hm... Kako ga je nazvala?” Spustio je pogled na prvu stranicu predloga, gde mu se besmisleno sentimentalno ime smešilo, potpuno nesvesno sopstvene gluposti. „Ah, da. Stari hrast. Kada mogu jednostavno posetiti taj Stari hrast a da ne odsedaju u letnjikovcu.”

Haralampije prekrsti ruke. „Predložio sam da ogradimo hrast kada smo kupili imanje baš iz tog razloga, ali Filipa nije htela ni da čuje. Rekla je da drvo pripada svima. Jedini razlog zašto je sagradila letnjikovac jeste da bi drvo učinila pristupačnijim za putnike namernike.”

„Sagradila?” Kamen zebnje pade Veroljubu na želudac. „Već ste sagradili letnjikovac?”

„Tako je.”

To nije slutilo na dobro. Ako je Haralampije već uložio sredstva, povratka nema. Jedina nada im je bila da povuku ručicu i promene kolosek pre nego što ceo voz iskoči iz šina. Ali koju ručicu je mogao da povuče?

„Možda ga možemo pretvoriti u... neku vrstu doma za okupljanje. Ili u običan pansion.” Da, pansion. Praktično. Izvodljivo. Samo bi morao da nađe upravnika. Kuvaricu. Možda domara.

„Baba Stana već drži pansion u Bukoviku”, reče Haralampije odmahujući glavom, „i pun je samo u vreme berbe. Nema tamo mnogo posetilaca.”

„Upravo o tome Vam i govorim!” Zar nije video zjapeće rupe u ovom planu?

Haralampije otkrsti ruke, uperi desni kažiprst i namerno bocnu Veroljuba u rame. „To je, momče moj, tačno razlog zašto tebe uključujem u ovo. Ti si genije za pronalaženje načina da nemoguće učiniš mogućim. Osim toga, Filipa će pomoći. Ima nekoliko ideja kako da privuče klijentelu.”

Veroljub je nekako sumnjao da će žena toliko odsečena od stvarnosti biti od velike pomoći. Ne bi to nikada glasno izgovorio. Haralampije bi otpustio svakoga ko bi loše govorio o njegovoj kćeri. Osim toga, mlada dama nije zasluživala njegovu osudu. Bila je blage naravi i volela je knjige, što su dve osobine koje je Veroljub u načelu cenio. Da ne pominjemo da je posedovala dovoljno razuma da izbegava pohlepne goste na očevim kvartalnim večerama u njihovoj kući u Beogradu. Ljudi su se gurali da ojačaju poslovne veze s najuspešnijim preduzimačem u desetinama srezova, a žene su lovile bogatog udovca radi intimnije veze. Malo ko je dolazio iz pravog prijateljstva. Veroljub je više puta naleteo na gospođicu Vuković kako se krije u očevoj radnoj sobi s knjigom u krilu. To joj je svakako išlo

u prilog. Proveo je mnoge prijatne sate čitajući u njenom društvu bez pretvaranja i usiljenih razgovora, dok su se ostali gosti zabavljali ispraznim salonskim igrama i tračarenjem.

Do danas je smatrao gospođicu Vuković promišljenom, inteligentnom dušom. Sada je shvatio istinu. Svi ti romani su jednoj devojci popili pamet.

Veroljub pročisti grlo i pažljivo odmeri svaku reč pre nego što je izusti. „Ako i nađe način da namami mušterije koje imaju vremena, novca i volje da putuju do njenog letnjikovca, sam put stvara prepreku. Najbliža železnička stanica je u Mladenovcu. To bi klijente ostavilo na tridesetak kilometara od konačnog odredišta. Plašim se da će parovi željni romantičnog odmora biti razočarani iznajmljivanjem taljiga i probijanjem kroz nepredvidivo šumadijsko blato tokom višesatnog putovanja do Bukovika.”

Haralampijev izraz lica ogrube. „Pretpostavljam da ćeš morati da nađeš način da zaobiđeš tu prepreku.”

„Gospodine, prosto ne mogu da savetujem...”

„Ne tražim tvoj savet.” Haralampijev neumoljiv ton preseče Veroljuba kao sekira granu. „Dajem ti zadatak.”

Veroljuba srce tako jako zalupa da se mogao zakleti da oseća kako mu žila na vratu udara o visoku, uštirkanu kragnu.

„Naći ćeš način da 'Stari hrast' proradi, Aksentiću. Ne prihvatam ništa manje.” Čovek koga je Veroljub dugo smatrao mentorom i prijateljem stisnu mu rame čvrstinom koja je ulivala poverenje, ali istovremeno izazivala zastrašujuću zebnju.

Razočarati Haralampija Vukovića nije bila opcija. Ne ako želi da zadrži svoj položaj u firmi. Vuković je bio pravičan, ali je pre svega bio poslovan čovek. Svaki zaposleni koji bi donosio profit i zadovoljavao mušterije bio je nagrađen većom odgovornošću i unosnijom klijentelom. Osrednji učinak donosio je gubitak poverenja, a time i gubitak klijenata. Potpuni neuspeh? Pa, to je obično ostavljalo čoveka u potrazi za novim poslom.

Veroljub je želeo da veruje da njegov izuzetan učinak tokom poslednjih nekoliko godina neće dozvoliti da ga jedan neuspeh košta karijere. Ali ovo nije bio običan projekat. Niti običan klijent. Ako Veroljub ne uspe, ne uspeva ni Vukovićeva kći. A to se, plašio se, neće tolerisati.

Arandjelovac

Filipa Vuković je grickala ivicu nokta na palcu čekajući presudu. Nikada nije slala priču uredniku novosadskog „Javora” a da prethodno ne zamoli svoju bivšu učiteljicu da pregleda njen rad. Gospođa Bela Ferinc bila je jedna od retkih koja nikada nije savetovala Filipi da izvadi nos iz knjiga i više se posveti stvarnosti. Naprotiv, još od vremena kada je Filipa tek sricala azbuku, gospođa Bela ju je hrabrila da zaroni još dublje u svoje priče i razmaše maštu.

Kada je Filipina majka preminula tokom njene prve školske godine, upravo su priče koje je gospođa Bela čitala u razredu pružale utočište od razornog gubitka koji joj je stvarni svet naneo. Od tada je neprestano bežala u njih.

Tihi uzdah gospođe Bele preseče tišinu salona Vukovićevih. Filipa se ukoči, a ruka joj klonu u krilo.

„Liciderska srca?” Gospođa Bela podiže pogled, a sumnjiva vlaga joj zaškri u očima.

Filipi se stegnu želudac. „Oprostite! Nije trebalo da uzmem toliku slobodu. Mogu prepraviti kraj, izbaciti ih.” Pokuša da zgrabi sporni papir nazad, ali se njena nekadašnja učiteljica, a sada prijateljica, pokaza prebrzom, izmače se ulevo i ispruži ruku kako bi ga sačuvala van Filipinog domašaja.

„Da se niste usudili da ih izbacite! Jednako su lepa na ovom papiru kao što su bila onog dana kada me je Aleksa zaprosio.” Bela se osmehnu dok je nadlanicom brisala suzu iz oka. „Imati deo naše

priče ovekovečen u štampi... To je dar, Filipa. Predivan, dragocen dar. Jedva čekam da pokažem Aleksi i deci kada bude objavljeno. Oh!”

Odjednom se ispravi, odvajajući leđa od bledozelenog mebla na naslonjači. Osmeh joj preraste u izraz čistog oduševljenja. „Mogu naručiti dodatni primerak časopisa. Iseći ću delove priče i uramiti ih s onim liciderskim srcem koje čuvam od Aleksine prosidbe, za našu godišnjicu. Oh, Filipa. Biće savršeno!”

Olakšanje razveza čvor u Filipinom stomaku. „Jeste li sigurni? Izmenila sam imena i čitavu radnju.”

Kada je počela da piše priče za svoju tromesečnu kolumnu „Priče ispod Starog hrasta”, Filipa je dala prećutni zavet Bukoviku da će štiti anonimnost njegovih žitelja. Iako je svaka od romantičnih priča koje je tkala sadržala stvarne inicijale urezane u koru džinovskog drveta koje su meštani nazvali Stari hrast, nikada nije koristila prava imena ili okolnosti. Činilo joj se da bi to bilo ravno krađi. Ljubav između muža i žene bila je sveti dar od Boga. Priče koje su okruživale tu ljubav takođe su bile svete. Duboko lične i privatne. Filipa nikada ne bi namerno profitirala od tuđe ljubavne priče. Dosad su njene pripovetke bile inspirisane nepoznatim inicijalima i bile su čisti plod njene mašte. Ali kada je gospođa Bela pročitala njenu kolumnu i sama ponudila detalje svoje ljubavne priče u vezi sa Starim hrastom, Filipa je bila toliko očarana da je pozajmila nekoliko pojedinosti.

„Priča i nije *tako* različita.” Gospođa Bela namignu. „Bosa šnajderka – zanimanje kojim sam planirala da se bavim dok nisam povredila zglob – u paru s Arsom kovačem, čovekom koji se razume u mehaniku i mašine? Vidim sličnosti. Mada su je liciderska srca odala.”

„Zaista Vam ne smeta?”

„Ni najmanje.” Gospođa Bela vrati poslednju stranicu na gomilu u svom krilu, a zatim se nagnu napred da poravna svežanj tapkajući

ivicama o stočić za čaj postavljen između njihovih stolica. „Štaviše, insistiram da je pošaljete još danas.”

Filipa prihvati tanki svežanj od učiteljice boreći se s nagonom da ga privije na grudi kao tajnu koju želi da sakrije od radoznalih očiju. Nije bilo logično stideti se svog rada kada će ga stotine, ako ne i hiljade, pretplatnika čitati za par meseci. Ali ti čitaoci su bili stranci. Gospođa Bela je bila draga prijateljica. Koliko god da je Filipa verovala svojoj bivšoj učiteljici, ovi susreti su je uvek ostavljali s osećajem ranjivosti i izloženosti. Priče možda nisu bile deo njenog stvarnog života, ali su bile stvaran deo njene duše.

„Sada samo još moramo da pronađemo Vašu sopstvenu ljubavnu priču.” Gospođa Bela potapša Filipu po kolenu, a zatim ustade.

Filipa priguši uzdah negodovanja. Odloži rukopis sa strane i počeo da namešta žičani okvir svojih naočara kako bi izbegla kontakt očima s prijateljicom. Davno je naučila da je bolje ne reći ništa i pustiti da tema o proscima i udaji umre brzom smrću. Rasprava bi samo produžila mučenje.

Dvadesettrogodišnje usedelice, prosečnog lica i čudne naravi, nisu privlačile prosce – činjenica je koja se Filipi dokazivala iz godine u godinu, dok su se njene školske drugarice sparivale i udavale, a ona ostajala sama i uglavnom ignorisana. Oh, nekoliko srčanih momaka je pokušalo da joj se udvara u pogrešnom uverenju da će tako zadobiti naklonost njenog oca i napredovati u karijeri, ali ona je razvila talenat da nanjuši tuđe motive. Decenije posmatranja života sa strane naučile su devojkicu ponešto o odnosima. Odnosima koji će potrajati. Koji će dovesti do slomljenog srca. U koje je uloženo malo ili nimalo emocija. Filipa je uvek bila dobar đak, a ljubav je bila njen omiljeni predmet. Fascinirala ju je. Mamila. Razbuktavala joj maštu.

Da li je potajno žudela za decom i mužem koji bi je voleo? Lagala bi ako bi rekla da nije. Ali neće traćiti dane čeznući za onim što ne može imati. Odbijala je da postane jedna od onih sasušanih usedelica koje isisavaju radost iz svake prostorije u koju kroče. Ne, ona

će hraniti svoju sreću ulažući u romantiku i ljubav drugih, hrabreći njihove snove i negujući njihovu međusobnu privrženost.

Zato je njen letnjikovac bio toliko važan. To je bio njen način da nešto promeni u stvarnom svetu, ne samo u okvirima svoje mašte. Njen letnjikovac će biti opipljivo mesto za proslavu retkog i dragocenog dara emotivne povezanosti. Mesto koje podseća parove na njihovu ljubav, koje osvežava stare veze i stvara uspomene na kojima će se graditi nove.

„Zaista bi trebalo ponovo da razmislite o odlasku na bal, Filipa”, reče gospođa Bela dok je ustajala i lagano kretala ka vratima. „To je sjajan način da upoznate ljude. *Muške* ljude, da budem precizna.” Kao da iskra u oku njene prijateljice nije tu poentu učinila sasvim očiglednom. Filipa krenu za njom – trudila se da izgleda kao da razmatra savet iako ga u mislima baca u korpu za otpatke.

Bela Ferinc odmahnu glavom kao da vidi pravo kroz to pretvaranje. „Ne škodi pokušati, draga moja.”

Pa, ponekad je škodilo. Kao pre tri godine, kada joj je Ilija ispustio lubenicu na nožni prst pokušavajući da se pred mlađim devojkama pravi važan tako što nosi dve odjednom. Stopalo ju je bolelo čitave nedelje.

„Prilike za udaju Vam se neće tek tako postrojiti pred ulaznim vratima, znate”, nastavi gospođa Bela.

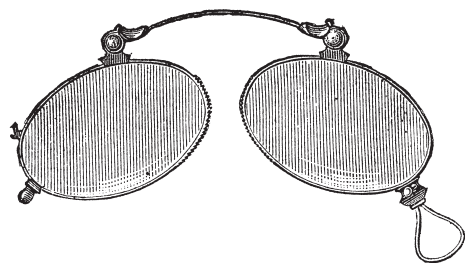
Oh, znala je ona to dobro.

Filipa otvori pomenuta vrata, ali pozdrav koji joj je bio na vrh jezika istog trena se zaledi. Veroljub Aksentić, u savršeno ispeglanom odelu, s krutom belom kragnom i crnim šeširom, stajao je na njenom tremu podignute ruke, spreman da pokuca. Njegove plave oči se raširiše zbog njene neočekivane pojave, ali sveže obrijana vilica mu ni ne zaigra dok je spuštao ruku niz telo.

„Mada”, reče gospođa Bela tiho, krajičkom usana, „možda i grešim.”

GENERAL
NJENOG SRCA

Poglavlje 1

Beč, Habzburška monarhija, 1774.

Noge su joj zadrhtale čim je zakoračila u raskošnu balsku dvoranu palate Lihtenštajn i ugledala malu grupu graničarskih oficira u belim uniformama kako su okupirali prostor kraj mermernog stuba.

Jednom je bila zaljubljena u graničarskog oficira.

Davno.

Pre nego što je on postao general.

Pre nego što se ona udala.

Pre nego što je on postao miljenik bečkog dvora.

Pre nego što je ona postala udovica.

Davno je to bilo, pre čitavu deceniju.

Ipak, prizor belih uniformi i zlatnih epoleta pomešan s nostalgijom za nekim davnim vremenima uzburkao joj je srce, a iznenadni talas vreline oblio joj kožu. Želela je da se povuče u masu i izgubi u zaštitničkom vrtlogu plesača, tračara, plemića i veselih gostiju koji su došli na proslavu završetka obuke nove klase oficira Vojne krajine. Ko god je bio neko u bečkim krugovima došao je te večeri: trgovci, vojne starešine, plemići koji su imali svoje gradske rezidencije tokom zimske sezone. Svi oni su tu da pozdrave novu regimentu koja će sledeće sedmice krenuti ka granici.

Milica Teodorović je takođe nameravala da pođe ka Novom Sadu – ali ne da se bori s Turcima, već da pogleda zemlju koju joj je pokojni muž ostavio negde u blizini osmanske granice. Pretpostavljala je da će morati da se navikne na prisustvo oficira jer, iako nije bilo

uobičajeno da civili putuju s vojskom, kad imate moćnog i uticajnog pukovnika za brata od tetke – kao što je ona imala Pavla – „nije uobičajeno” se lako pretvara u „izuzetak”.

Pavle je povlačio veze.

Ljudi su igrali kako on svira.

Oduvek je bilo tako.

„Da li se zabavljaš, draga moja?”

Milićini živci su bili napeti. Toliko je očajnički želela da nađe izgovor da se udalji od grupe oficira da je poskočila od iznenađenja i zamalo prosula čašu vina.

„Pavle”, prekorila je svog rođaka, „imaš tu neobičnu naviku da se prišunjaš i do smrti prestraviš čoveka.”

Pukovnik Pavle Nenadović bio je visok, zapovedan i blistav u svojoj beloj uniformi, ali ništa manje opasan od izgladnelog vuka. Njegove tamne oči nisu propuštale nijedan detalj.

„Prišunjao? Dragá moja, šunjanje čuvam za Turke na frontu. Pre bih rekao da si bila toliko zaokupljena izvesnom grupom oficira da ne bih privukao tvoju pažnju ni da sam ispalio top sa šenbrunskih zidina.”

„Nisam ih ni gledala, ja sam... Nameravala sam da uzmem nešto za jelo.”

Pavle se samo znalački osmehnuo.

A Milica je imala osećaj – i više od osećaja: znala je – da je njen sveznajući rođak tačno prepoznao šta misli, oseća i čega se plašila onog trenutka kada je ugledala oficire kako se smeju, razgovaraju i ležerno proučavaju lepe mlade dame.

Takav je bio Pavle.

„Zaista, Milice, večeras je palata Lihtenštajn jedino mesto koje sigurno niko neće napustiti gladan. A što se tiče te grupe koju tako zadubljeno posmatraš, to su samo tvoj brat Stefan i njegovi prijatelji. Dvojica od tih oficira će već sledeće sedmice krenuti ka granici...

Bilo bi šteta ne pozdraviti ih. Hajde da se pobrinemo za tvoj prazan stomak.”

Ponudivši joj ruku, pukovnik ju je poveo prema stolu s hranom, a sa svakim korakom Miličine oči su se širile: ne od straha, već od kratkovidosti – svoje naočare je pre ulaska u balsku dvoranu stavila u tašnu zbog one male taštine koja ju je mučila. Trpela je da joj lica budu pomalo mutna. A možda i nije bilo dobro videti jasnije. Neka lica i treba ostaviti u magli lošeg vida...

Jezero, sa sunčevom svetlošću na talasima i povetarcem koji se šunja kroz travu. On, prijatelj njenog brata Stefana, tada mladi kapetan u vojsci, veličanstven čak i u raskopčanoj uniformi, dok je stajao na obali, bacao je kamenčiće po površini vode koje je njegov pas Dunav jurio. Kako je sve bilo nestvarno... kao san... Pomisliti da se udvarao njoj, Milici, kada je mogao imati bilo koju od lepih mladih devojaka koje su se otimale za njegovu pažnju...

Pokušala je da potisne tu uspomenu, da misli o nečem drugom. Ali sada su je ti zgodni oficiri, koji su se okretali prema njoj dok je s Pavlom prilazila stolu s hranom, umalo vratili u to vreme...

On se smeje dok pas, lajući od uzbuđenja, skače u jezero u poteru za kamenčićima koje nikada nije mogao uhvatiti. Tako drag pas... Duboko ga je voleo...

Dunav.

Siroti Dunav.

Nije bila njegova krivica.

Svaki put kada bi se približila psu, ili njemu nakon igre sa životinjom, oči bi je zasvrbele, a nos počeo da curi poput prolećnog potoka. On bi je samo zbunjeno gledao, pružao joj maramicu i čudio se što ta njena večita prehlada nikako da prođe.

„Ah, Milice! Tu si, pitao sam se kuda si nestala”, Stefan je veselo rekao. Odvojio se od grupe s kojom je razgovarao, naklonio se nad sestinom rukom i okrenuo se prema ostalima. „Gospodo, dozvolite mi da Vam predstavim svoju sestru, gospođu Teodorović. Milice,

moji prijatelji – poručnik Vuk Branković, graditelj tvrđava i svestrani mangup, potporučnik Ognjen Hadžić, gospodin Jovan Mišić, i pukovnik Petar Lazarević.”

Lazarević.

Da li je ovaj poslednji možda u srodstvu s njim?

„Čast mi je što Vas upoznajem”, mrmrljala je Milica dok je svaki muškarac uzimao njenu ruku u rukavici, prosipajući reči laskanja i zahvalnosti, i elegantno se klanjao pred njom.

Visoki, vitki poručnik Branković s bogatim kestenastim kovrdžama, toplim, nasmejanim očima i crnogorskim naglaskom; potporučnik Hadžić, mlad, vrlo mlad, i pomalo pocrveneo dok se klanjao; ostareli gospodin Mišić, pogrbljen i mutnog pogleda, ali još uvek sposoban da se vučje nasmeši dok ju je procenjivao svojim vodnjikavim pogledom, i pukovnik Lazarević.

Sličnost je bila nepogrešiva.

O, Bože, pomози mi!

„Da li si dobro”, prošaptao je Pavle podižući jednu tamnu obrvu. „Izgledaš kao da si videla duha.”

„Ja... malo mi se vrti u glavi... možda malo svežeg vazduha...”

„Dozvolite mi”, hitro se ponudio poručnik Branković i podmetnuo svoj lakat pod njenu ruku.

Milica je i dalje gledala u pukovnika Lazarevića. On je pak uzvraćao pogled s nemalom dozom zbunjenosti, kao da su mu ovakve vazdušaste dame bile izvan njegovog sveta, znanja, iskustva i svakodnevnih susreta. Osetila je čvrstu, žilavu ruku poručnika Brankovića pod svojom i napravila je dva koraka, pa i treći, ka vratima i hladnom, oštrom vazduhu zimske noći. Tada je shvatila da, ako mu dozvoli da je odvede daleko od ove grupe muškaraca, nikada neće saznati zašto Pavle ima taj lukavi sjaj u oku, ko je pukovnik Lazarević i zašto joj izgleda tako šokantno, srceparajuće poznato.

Morala je da pita.

„Trenutak, pukovniče”, rekla je svom dobronamernom pratiocu pre nego što se okrenula. „Da li ste možda u srodstvu sa...”

Ne, možda bi bilo bolje pustiti poručnika Brankovića da je izvede napolje.

„Izvinite?”

„Nije važno, pukovniče, biće da sam Vas pomešala s nekim.”

Pavle je uzeo komad sira s poslužavnika u prolazu i polako ga stavio u usta, nijednog trenutka ne ispuštajući Milicu iz vidokruga. A ona se osećala sve vrelije i pomalo panično ispod stega svog pripijenog korseta – sve do vrhova svojih prstiju. „Besmislica, Milice”, rekao je. „Pukovnik Lazarević potiče iz ugledne vojničke porodice. Njegov otac je bio komandant Petrovaradinske tvrđave. I sam je zapovednik jednog od graničarskih pukova koji će sledeće sedmice krenuti ka osmanskoj granici.” Pavle se osmehnuo, njegov odlučan pogled nije napuštao Miličin. „A njegov brat je čuveni general.”

Njegov brat je čuveni general.

Milica je progutala knedlu.

„Zapravo, ovde je s nama večeras i upravo nam prilazi. Generale? Verujem da poznajete moju sestru od tetke, gospođu Teodorović.”

Ne. O, Bože, ne.

Miličina ruka u rukavici se stegla poput kandže na savršenom belom rukavu poručnika Brankovića i svaka kap krvi u njenom telu odmah je prestala da teče. Nije mogla da diše. Nije mogla da se pomeri. Polako se okretala. Misli su joj se raspršile, uši joj zujale, a kolena postajala čudno nemoćna dok se zagledala u sive oči boje škrljaca.

Oči koje nije videla skoro deset godina.

Oči koje nikada nije zaboravila.

Veliki, blistavi lusteri odjednom su svetleli kao oreol iznad lepe, plave glave generala Aleksandra Lazarevića, a svaka nota orkestra i glasan smeh veseljaka odjekivali su u njoj poput udara zvona.

S brzim naklonom i tihim izvinjenjem, okrenula se i nestala u gomili.